

مقاصد الحج

Maqaaswid-ul-Hajj

[Malengo ya Hajj]

Mwandalizi:

Shaykh 'Abdur-Razzaaq bin 'Abdil-Muhsin al-Badr

Tarjama:

Firqatunnajia.com

01. Kuihakikisha Tawhiyd	3
02. Kufuzu kwa kupata radhi za Allaah na kuokoka kutokamana na Moto	6
03. Kuihakikisha taqwa.....	9
04. Kumdhukuru Allaah	12
05. Kuifanya imani kuwa na nguvu.....	15
06. Kuingia ndani zaidi katika kuitikia wito wa Allaah.....	18
07. Kushuhudia manufaa ya hajj	22
08. Kukumbuka hali za Mitume.....	24
09. Kulazimiana na Sunnah.....	28
10. Kuwakhilifu washirikina.....	30
11. Kukumbuka Aakhirah	34
12. Kuhakikisha udugu wa Kiislamu	38
13. Kujipamba na tabia njema.....	41
14. Kuhakikisha ukatikati.....	43
15. Kuzihisi neema za Allaah	46

01. Kuihakikisha Tawhiyd

Lengo la kwanza: Kuihakikisha Tawhiyd

Miongoni mwa malengo makubwa na matukufu zaidi ya hajj ni kuihakikisha Tawhiyd kwa Allaah (Tabaarak wa Ta’ala) na kujitenga mbali na kinyume chake ambacho ni kumshirikisha Allaah. Hili ni kusudio na lengo kubwa zaidi. Kwa sababu Tawhiyd ndio msingi ambao Allaah (‘Azza wa Jall) ametuumba kwa ajili yake na ili tuihakikishe.

Kupitia ‘ibaadah, desturi tukufu na nembo za hajj zilizobarikiwa inapata kudhiri nafasi kubwa ilionayo Tawhiyd, manzilah yake ya juu na kwamba ndio msingi ambao dini ya Allaah (‘Azza wa Jall) inajengwa juu yake; kunajengwa juu yake kila tendo jema ambalo muumini anajikurubisha kwalo kwa Allaah (Subhaanahu wa Ta’ala). Bali kila tendo jema na ‘ibaadah ambayo haikusimama juu ya Tawhiyd ya Allaah na kujiweka mbali na shirki, Allaah haikubali kutoka kwa yule mtendaji. Kwa ajili hii Jaabir (Radhiya Allaahu ‘anh) kama ilivyotajwa katika ”as-Swahiyh” ya Muslim katika mazingira yake wakati alipohiji pamoja na Mtume (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam):

”Mtume (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) akatangaza Tawhiyd hali ya kusema: ”Nimekuitikia, ee Allaah, nimekuitikia, huna mshirika Wewe, nimekuitikia. Hakika himdi zote, neema na ufalme vyote ni Vyako. Hakika huna mshirika Wewe.”¹

Maneno haya matukufu ni maneno ya Tawhiyd, kumtakasia nia Allaah (Jalla wa ‘Alaa) na ni kujitenga mbali na shirki. Upande mwingine washirikina walikuwa wakitangaza shirki na kumfanyia Allaah washirika. Katika ”as-Swahiyh” ya Muslim amepokea kupitia kwa Ibn ‘Abbaas (Radhiya Allaahu ‘anhuma) ambaye ameeleza:

”Washirikina walikuwa wakisema: ”Nimekuitikia, huna mshirika... ” Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) anafika anawaambia: ”Ole wenu! Tosha! Tosha” halafu wanasesma: ”... isipokuwa mshirika ambaye ni Wako unammiliki na anachokimiliki.” Wanayasema haya pamoja na kuwa wanatufu kwenye Nyumba.”²

¹ Muslim (1218).

² Muslim (1185).

Katika maneno yake "huna mshirika Wewe" ambayo yamekuja katika Talbiyah mara mbili; mara ya kwanza pale alipomuitikia kwa kusema: "Nimekuitikia, ee Allaah..." na mara ya pili pale aliposema "Hakika himdi, neema na ufalme vyote ni Vyako." Mara ya kwanza inajumuisha kwamba hana mshirika katika kuitikia wito huu. Mara ya pili inajumuisha kwamba hana mshirika katika sifa zote kamilifu, neema na ufalme. Ikishathibiti ya kwamba sifa zote kamilifu ni za Allaah, neema zote ni zenye kutoka kwa Allaah na ufalme wote ni Wake na hana mshirika katika yote hayo kwa njia yoyote ile, hivyo basi apwekeshwe peke yake katika Talbiyah, kumnyenyeka, kumpenda, kujisalimisha na kumtii. Vipi mtu atamfanya Allaah mshirika katika ībaadah ambaye hamiliki katika ulimwengu huu hata kijiwavu cha kokwa ya tende, isitoshe hama pamoja na Allaah ushirika katika ufalme, hamiliki manufaa wala kuzuia madhara, hakuna mikononi mwake kupeana wala kukizua kitu? Ametakasika Allaah kutokamana na yale yote wanayomshirikisha. Bali jambo lote ni la Allaah ambaye hana mshirika. Hii ni dalili ya waziwazi kabisa inayothibitisha ubatilifu wa shirki na kwamba washirikina ndio watu wapumbavu, wapotevu na viumbe waliopotea zaidi kutoka katika njia iliyonyooka. Amesema (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) katika Miyqaat wakati alipotangaza hajj:

"Ee Allaah! Hakika hii ni hajj na hakuna kujionyesha ndani yake wala kutaka kusikika."³

Kisha akaenda Makkah hali ya kuwa ni mwenye kuleta Talbiyah kwa maneno ya Tawhiyd matukufu ambayo ndani yake kuna Tawhiyd na kuihakikisha na wakati huohuo kujiweka mbali na yale yaliyo kinyume nayo. Alikuwa (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akiyarudirudi katika njia yake ya kuelekea Makkah na katika kuhamahama kwake katika nembo mbalimbali za hajj.

Halafu kule kutufu kwenye Nyumba, Sa'y kati ya Swafaa na Marwah, kusimama 'Arafah, kusimama Muzdalifah na kutekeleza matendo ya hajj mengine, yote hayo ndani yake kuna utiifu na ībaadah mbalimbali ambazo zimesimama juu ya Tawhiyd. Ni wajibu kwa mahujaji wote kwa matendo na utiifu wote wakusudie uso wa Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala). Kwani hakika Allaah hakubali matendo ya mtendaji yejote isipokuwa tu pale ambapo yatakuwa yamejengwa juu ya kumpwakesha Yeye pekee ('Azza wa Jall). Kwa ajili hii imekuja katika Hadiyth al-Qudsiy:

"Hakika Mimi nimejitosheleza kabisa kutokamana na shirki. Hivyo basi, yule atakayetenda tendo akanishirikisha Mimi pamoja na mwingine, basi Nitamwacha yeye na shirki yake."⁴

³ Ibn Maajah (2890). Katika cheni ya wapokezi wake kuna udhaifu. Shaykh al-Albaaniy (Rahimahu Allaah) ameitaja katika "Silsilat-us-Swahiyah" (2617) yanayoisapoti na hivyo inapata kuwa nzuri (Hasan) kuitia zengine.

Ni wajibu kwa yule mtamkaji ambaye Allaah ('Azza wa Jall) amemkirimu kuleta Talbiyah kwa maneno haya matukufu ahudhurishe ndani ya moyo wake maana yake, aelewe yanafahamisha nini na ajitahidi maisha yake yote awe ni mwenye kuhakikisha Tawhiyd ambayo imefahamishwa nayo. Hivyo anakuwa ni mwenye kumtakasia 'ibaadah Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala) kwa njia ya kwamba hamwombi mwingine isipokuwa Allaah, hamtaki ukozi mwingine asiyekuwa Allaah, hamtegemei asiyekuwa Allaah, hachinji isipokuwa kwa ajili ya Allaah, haweki nadhiri isipokuwa kwa Allaah na wala hatekelezi aina yoyote ile ya 'ibaadah isipokuwa tu kumfanyia Allaah pekee:

فُلُون إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمُحْيَايِ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذِلِّكَ أُمِرْتُ

“Sema: “Hakika swalah yangu na vichinjwa vyangu na uhai wangu na kufa kwangu ni kwa ajili ya Allaah pekee, Mola wa walimwengu.” Hana mshirika, na kwa hayo ndio nimeamrishwa.”⁵

kwa njia ya kwamba anakuwa ni mwenye kushikamana barabara na Tawhiyd, mwenye kuipiga vita shirki, mwenye kuijali na kuchunga haki zake. Sambamba na hilo anajiepushe na vile vitenguzi vyake na yale yanayopingana nayo katika kumshirikisha Allaah na huku anakuwa ni mwenye kuchukua tahadhari kwelikweli ya kutumbukia ndani yake, katika kitu chochote kinacho isababisha au njia inayopelekea kwayo. Maisha yake yote yanakuwa juu ya haya, kufa kwake kunakuwa juu ya haya na atafufuliwa juu ya haya kwa idhini ya Allaah ('Azza wa Jall).

⁴ Muslim (2985).

⁵ 06:162-163

02. Kufuzu kwa kupata radhi za Allaah na kuokoka kutokamana na Moto

Lengo la pili: Kupata radhi za Allaah (Tabaaraka wa Ta'ala)

Miongoni mwa malengo ya hajj ni kufuzu kwa kupata radhi za Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala), kuokoka kutokamana na Moto, kufuzu kwa kupata msamaha na huruma Wake (Subhaahahu wa Ta'ala). Kuna dalili nyingi zinazofahamisha juu ya malengo haya makubwa. Miongoni mwayo ni pamoja na maneno yake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

“Ambaye atahiji kwa ajili ya Allaah na asizungumze maneno ya kipuuzi wala asifanye tendo la ndoa na wala asifanye madhambi, basi anarejea kama siku ambayo alimzaa mama yake.”⁶

Vilevile amesema (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

“Hajj yenye kukubaliwa haina malipo isipokuwa Pepo.”⁷

Amesema tena (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) pale alipokuwa akimwambia 'Amr bin al-'Aasw:

“Je, hujui ya kwamba Uislamu unafuta yale yaliyokuwa kabla yake, kwamba kuhajiri kunafuta yale yaliyokuwa kabla yake na kwamba hajj inafuta yale yaliyokuwa kabla yake?”⁸

Pia amesema (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

“Fuatisheni kati ya Hajj na 'Umrah. Kwani viwili hivyo ni vyenye kuondosha ufakiri na dhambi kama ambavyo kile chombo cha kufua chuma kinavyoondoa uchafu wa dhahabu na fedha. Hajj yenye kukubaliwa haina malipo isipokuwa Pepo.”⁹

Kufuzu kwa kupata radhi za Allaah ('Azza wa Jall) ndio neema kubwa na tukufu zaidi. Allaah (Jalla wa 'Alaa) amesema:

⁶ al-Bukhaariy (1521) na Muslim (1350).

⁷ al-Bukhaariy (1773) na Muslim (1349).

⁸ Muslim (121).

⁹ at-Tirmidhiy (810) na an-Nasaaiy (2631) kuititia kwa Ibn Mas'uud kwa (Radhiya Allaahu 'anh) kwa cheni ya wapokezi ilio nzuri (Hasan).

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمَنَاتُ بَعْضُهُمْ أُولَئِكُ بَعْضٌ ﴿٣﴾ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَا عَنِ الْمُنْكَرِ وَيَقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الرِّزْكَةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ﴿٤﴾ أُولَئِكَ سَيِّدُنَا مُحَمَّدُ اللَّهُ^ﷺ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمَنَاتِ جَنَّاتٍ بَيْنِ أَنْهَارٍ خَالِدَاتٍ فِيهَا وَمَسَاكِنٍ طَيِّبَاتٍ فِي جَنَّاتٍ عَدِينٍ ﴿٥﴾ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرٌ ﴿٦﴾ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“Waumini wanaume na waumini wanawake ni marafiki wao kwa wao; wanaamrisha mema na wanakataza maovu na wanasimamisha swalah na wanatoa zakaah na wanamtii Allaah na Mtume Wake - hao Allaah atawarehemu. Kwani hakika Allaah ni Mwenye nguvu kabisa, Mwenye hekima. Allaah amewaaahidi waumini wanaume na waumini wanawake mabustani yapitayo chini yake mito ni wenyewe kudumu humo milele na makazi mazuri katika mabustani ya kudumu milele - na radhi kutoka kwa Allaah ndio kubwa zaidi. Huko ndiko kufuzu kukubwa.”¹⁰

Ametaja (Jalla wa 'Alaa) matendo yao ya mwanzo katika kumtii Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala) na Mtume Wake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam), kusimamisha faradhi za Uislamu, mambo ya wajibu ya dini, kutenda kazi dini ya Allaah kwa ajili ya kuwatakia kheri waja Wake hali ya kuamrisha mema na kukataza maovu. Halafu akafuatishia hilo (Jalla Sha'nuh) kwa kutaja yale aliyowaandalia hatua kwa hatua ambapo (Subhaanahu wa Ta'ala) akaanza kutaja kwamba amewaaandalia mabustani yapitayo chini yake mito, kisha akafuatisha kutaja makazi matukufu na maghorofa ya juu kabisa ambayo amewaaandalia wao na nyumba katika mabustani hayo. Halafu baada ya yote hayo akataja karama na neema iliokubwa kabisa; nayo si nyingine ni kule Yeye kuwa radhi nao. Amesema:

وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرٌ

“... na radhi kutoka kwa Allaah ndio kubwa zaidi.”

Kisha akamalizia mtiririko wa maneno kwa kusema:

ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“Huko ndiko kufuzu kukubwa.”

Radhi za Allaah ndio jambo kubwa kuliko kila neema. Ndio jambo kubwa kuliko Pepo na kubwa kuliko kila neema Peponi. Kwani ndio karama kubwa na zawadi tukufu zaidi.

¹⁰ 09:71-72

Maana hii katika Aayah inawekwa wazi zaidi – japokuwa tayari iko wazi – na yale aliyopokea al-Bukhaariy na Muslim katika “as-Swahiyh” zao kuitia kwa Abu Sa’iyd al-Khudriy (Radhiya Allaahu ‘anh) ambaye amesimulia kwamba Mtume (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) amesema:

“Hakika Allaah (Tabarak wa Ta’ala) atawaambia watu wa Peponi: “Enyi watu wa Peponi!” Waseme: “Tumekuitikia, ee Mola wetu, na tunataka saada Yako.” Je, mmeridhika?” Waseme: “Ni kwa nini tusiridhike ilihali Umetupa yale ambayo Hujampa yeyote katika viumbe Wako.” Ndipo aseme: “Mimi Nakupeni bora kuliko hayo.” Waseme: “Ee Mola wetu! Na ni kitu gani bora kuliko haya?” Aseme: “Nimekuhalishieni radhi Zangu na kamwe sintokukasirikieni baada yake.”¹¹

al-Haakim amepokea katika “al-Mustadrak” yake kwa cheni ya wapokezi Swahiyh kuitia kwa Jaabir bin ‘Abdillaah (Radhiya Allaahu ‘anhuma) ambaye ameeleza kwamba Mtume (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) amesema:

“Watu wa Peponi watapoingia Peponi Allaah (‘Azza wa Jall) atasema: “Je, mnatamani kitu niwazidishieni?” Waseme: “Ee Mola wetu! Ni kipi cha ziada juu ya yale Uliyotupa?” Akasema: “Radhi Zangu ni kubwa zaidi.”¹²

Bi maana ni kubwa zaidi kuliko Pepo na yaliyomo ndani yake.

Kila muislamu anatakiwa kuliweka lengo hili mbele ya macho yake, alihudhurishe moyoni mwake, atafute katika hajj yake pindi anapoenda katika Nyumba ya Allaah Tukufu kupata radhi za Allaah (Tabarak wa Ta’ala), msamaha Wake na kuachiwa huru kutokamana na Moto. Vilevile apupie katika kulihudhurisha lengo hili akilini mwake katika kila mahali, kila anaposimama na katika kila hali – ni mamoja katika hajj na kwenginepo. Kwa sababu Aayah hii ikikita kwenye moyo na yakawa yale yaliyofahamishwa nayo ndio malengo ya mtu, basi hali zake zote zitatengemaa na mambo yake yote yatakuwa mazuri.

¹¹ al-Bukhaariy (6549) na Muslim (2829).

¹² al-Haakim katika “al-Mustadrak” (01/146) ambaye amesema: “Ni Swahiyh kwa mujibu wa masharti ya al-Bukhaariy na Muslim na hawakuipokea.” adh-Dhahabi ameafikiana naye na inatolewa ushahidi na ilio kabla yake.

03. Kuihakikisha taqwa

Lengo la tatu: Kuihakikisha taqwa

Miongoni mwa malengo ya hajj ni kumcha Allaah (Jalla wa 'Alaa). Hakika Allaah ameusia kwa wingi katika Aayah za hajj, pamoja na uchache wake, juu ya kumcha. Kwa kuwa kunapatikana katika hajj sababu zinazopelekea katika kumcha Allaah jambo ambalo halipatikani katika jambo lingine. Hili ni pamoja na kuwa na ufahamu wa kisawasawa juu ya uhakika wa hajj na malengo yake. Wasia wa kumcha Allaah ('Azza wa Jall) umekariri katika mtiririko wa Aayah za hajj katika Suurah "al-Baqarah". Allaah (Ta'ala) amesema katika Aayah ya kwanza mionganoni mwa Aayah hizi:

وَأَنْفُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

"Mcheni Allaah na tambueni ya kwamba Allaah ni mkali wa kuadhibu."¹³

Katika Aayah ya pili mionganoni mwa Aayah hizi amesema (Subhaanah):

وَتَرَوُدُوا فَإِنَّ حَيْرَ الرَّادِ التَّقْوَىٰ

"Chukueni masurufu. Na hakika bora ya masurufu nikumcha Allaah."¹⁴

Allaah (Subhaanah) amekhitimisha Aayah ya hajj kwa kusema:

وَأَنْفُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

"Mcheni Allaah na tambueni ya kwamba Kwake mtakusanywa."¹⁵

Amesema (Subhaanah) katika Suurah "al-Hajj":

ذُلِّكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَفْوِي الْفُلُوبِ

¹³ 02:196

¹⁴ 02:197

¹⁵ 02:203

“Ndivyo hivyo na yejote anayeadhimisha ‘ibaadah za Allaah, basi hayo ni katika uchaji wa nyoyo.”¹⁶

لَن يَنَالَ اللَّهُ لُؤْمَهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِن يَنَالُهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ

”Haimfikii Allaah nyama zake wala damu yake, lakini unamfikia uchaji kutoka kwenu.”¹⁷

Kumcha Allaah ndio wasia mkubwa na akiba bora kabisa juu ya siku ya Qiyaamah. Ndio wasia wa Allaah (Subhaanah) juu ya viumbe Wake wa mwanzo na wa mwisho. Amesema (Subhaanah):

وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاُنَّمَّا أَنَّ اتَّقُوا اللَّهَ

”Hakika Tumewausia wale waliopewa Kitabu kabla yenu na nanyi [pia tunakuusieni] kwamba: “Mcheni Allaah.”¹⁸

Vilevile ndio wasia wa Mtume mtukufu (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) juu ya Ummah Wake. Alikuwa (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) anapomtuma kiongozi wa jeshi basi kwanza anaanza kumuuaasia yeye mwenyewe kumcha Allaah juu ya nafsi yake na amche Allaah vilevile juu ya wale waumini walio pamoja naye. Mara nyingi aliкуwa akiusia katika Khutbah zake. Pindi alipowatolea watu Khutbah katika hajj ya kuaga siku ya Nahr aliwausia watu juu ya kumcha Allaah (‘Azza wa Jall). Wema waliotangulia (as-Salaf as-Swaalih) walikuwa ni wenye kuendelea kuusiana juu ya kumcha Allaah. Hilo si kwa jengine isipokuwa ni kwa sababu ndio akiba bora zaidi ambayo inamfikisha mtu katika radhi za Allaah (‘Azza wa Jall). Wakati mtu mmoja alipomwambia ‘Umar bin al-Khattaab (Radhiya Allaahu ‘anh):

“Mche Allaah!”

‘Umar (Radhiya Allaahu ‘anh) akamjibu kwa kumwambia:

“Hakuna kheri kwenu msipotwambia hivo. Wala hakuna kheri kwetu tusipoyakubali hayo.” Kuna nukuu nyingi kutoka kwa Salaf juu ya haya.”

¹⁶ 22:32

¹⁷ 22:37

¹⁸ 04:131

Ni uzuri ulioje muhujaji kutoka katika hajj yao wakiwa wamejichukulia zawadi ya akiba hii tukufu na iliobarikiwa. Hakika wasia wa Allaah ('Azza wa Jall) juu ya kumcha Allaah uliotajwa mara nyingi katika Aayah za hajj na kuita Kwake (Subhaanah) kuwaita wale wenye akili kwamba wamche, ni dalili inayofahamisha ya kwamba wale wenye akili na busara – ambao Allaah amewakirimu kuweza kuhiji – wanatakiwa kufanya jambo hilo liwe ni mionganoni mwa malengo yao makubwa kabisa katika kuhiji kwao. Wanatakiwa pia kuzitumia akili zao na busara zao katika nembo hizo tukufu waweze kufaidika kumcha Allaah. Hajj ni masomo makubwa juu ya kumcha Allaah na ni mlango mkubwa mionganoni mwa milango yake. Zile nembo zake zinazingatiwa ni msaada mkubwa kabisa kwa mtu kuhakikisha kumcha Allaah ('Azza wa Jall). Hilo ni kwa sababu katika matendo ya hajj kuna mazoezi ya nafsi juu ya kulazimiana na kumcha Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala) na kuelekea kumuabudu na wakati huohuo mja kujiepusha na hali ambayo alikuwa nayo hapo kabla katika kukwepa mambo fulani na kutoshikamana na maamrisho ya Allaah (Tabarak wa Ta'ala).

04. Kumdhukuru Allaah

Lengo la nne: Kutekeleza kumdhukuru Allaah

Miongoni mwa malengo ya hajj ni kutekeleza kumdhukuru Allaah (Subhaanahu wa Ta’ala). Bali matendo yote ya Kishari’ah yamewekwa kwa ajili yake. Hajikurubishi mwenye kujikurubisha kwa Allaah (Subhaanahu wa Ta’ala) kwa mfano wake. Swalah imewekwa katika Shari’ah kwa ajili ya kumdhukuru Allaah:

وَأْقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي

“Simamisha swalah kwa ajili ya kunidhukuru.”¹⁹

Hajj, swawm na matendo ya kitii fu yote yamewekwa katika Shari’ah kwa ajili ya kumdhukuru Allaah (’Azza wa Jall). Kwa ajili Allaah (Ta’ala) amesema:

فَإِذَا أَفَضُّتُم مِّنْ عَرَفَاتٍ فَادْعُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَسْعَرِ الْحَرَامِ

“Basi mtakapomiminika kutoka ‘Arafah, mtajeni Allaah al-Mash’ar al-Haraam.”²⁰

Kumdhukuru Allaah (’Azza wa Jall) ni mionganini mwa malengo ya hajj. Bali hajj na matendo ya kitii fu mengine yamewekwa katika Shari’ah kwa ajili ya kumdhukuru Allaah (’Azza wa Jall). Kwa ajili hii amesema (Swalla Allaahu ’alayhi wa sallam) kama ilivyotajwa katika “al-Musnad” ya Imaam Ahmad na vitabu vyenginevyo kupitia kwa mama wa waumini ’Aaishah (Radhiya Allaahu ’anhaa):

“Kutufu katika Nyumba, Swafaa na Marwah na kurusha mawe katika nguzo vimewekwa kwa ajili ya kutekeleza kumdhukuru Allaah (’Azza wa Jall).”²¹

Kutaja kwake (Swalla Allaahu ’alayhi wa sallam) matendo haya matatu; Twawaaf, Sa’y na kurusha mawe sio kwa njia ya kukomeka. Bali ni kwa njia ya kupigia mfano. Kwa sababu matendo yote ya hajj yamewekwa kwa ajili ya kutekeleza kumdhukuru Allaah (Subhaanahu wa Ta’ala).

¹⁹ 20:14

²⁰ 02:198

²¹ Ahmad (24351).

Kumdhukuru Allaah ('Azza wa Jall) ndio kitendo kitukufu zaidi na utiifu mkubwa zaidi. Kwa ajili hii amesema (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

"Je, nisikujuzeni bora ya matendo yenu, kitakasifu zaidi mbele ya Mfalme wenu, kilicho juu zaidi katika ngazi zenu, ambacho ni bora zaidi kwenu kuliko kutoa dhahabu na fedha, ambacho ni bora kwenu kuliko kukutana na maadui wetu mkazikata shingo zao na wao wakazikata shingo zenu?" Wakasema: "Ndio." Akasema: "Kumdhukuru Allaah (Ta'ala)." ²²

Allaah (Ta'ala) amesema:

وَلِذِكْرِ اللَّهِ أَكْبَرُ

"Hapana shaka kumdhukuru Allaah ni kubwa zaidi." ²³

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آتَيْنَا إِذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا وَسَيَّئُمُونَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

"Enyi walioamini! Mdhukuruni Allaah kwa wingi wa kumdhukuru na msabihini asubuhi na jioni." ²⁴

وَالَّذِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالَّذِينَ أَعْدَ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا

"... wanaume na wanawake wanaomdhukuru Allaah kwa wingi wanaume, basi Allaah amewaandalia msamaha na ujira mkubwa." ²⁵

Kumdhukuru Allaah ('Azza wa Jall) ni utiifu mkubwa na 'ibaadah tukufu ambayo inatakiwa kuwa pamoja na mja katika hajj yake wakati wa swaloh yake, kufunga kwake na katika utiifu wake wote. Kwa sababu watu walio na thawabu nydingi inapokuja katika mambo ya utiifu ni wale wanaomdhukuru Allaah kwa wingi. Imaam Ahmad na at-Twabaraaniy wamepokea kupitia kwa Mu'aadh bin Anas al-Juhaniy (Radhiya Allaahu

²² at-Tirmidhiy (3377).

²³ 29:45

²⁴ 33:41-42

²⁵ 33:35

‘anh) ambaye amesimulia kutoka kwa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) kwamba kuna mtu alimuuliza kwa kusema:

“Ni mapambano yepi yaliyo na thawabu nyingi?” Akasema: “Ni wale wanaomdhukuru Allaah (Tabarak wa Ta’ala) kwa wingi.” Akauliza tena: “Ni wafungaji wepi walio na thawabu nyingi?” Akasema: “Ni wale wanaomdhukuru Allaah (Tabarak wa Ta’ala) kwa wingi.” Kisha akatutajie wenye kuswali, wenye kutoa zakaah na wenye kutoa swadaqah ambapo wote hao Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) alikuwa akisema: “Ni wale wanaomdhukuru Allaah (Tabarak wa Ta’ala) kwa wingi.”

Abu Bakr (Radhiya Allaahu ‘anh) alisema kumwambia ‘Umar (Radhiya Allaahu ‘anh): “Ee Abu Hafswah! Wanaomdhukuru Allaah wameenda na kila kheri.” Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) akasema: “Ajal.”²⁶

‘Allaamah Ibn-ul-Qayyim amesema:

“Wabora wa kila matendo ni wale wanaomdhukuru Allaah (‘Azza wa Jall) kwa wingi. Wabora wa wenye kufunga ni wale wanaomdhukuru Allaah (‘Azza wa Jall) kwa wingi katika funga zao. Wabora wa wenye kutoa swadaqah ni wale wanaomdhukuru Allaah (‘Azza wa Jall) kwa wingi. Wabora wa mahujaji ni wale wanaomdhukuru Allaah (‘Azza wa Jall) kwa wingi. Vivyo hivyo matendo yaliyobaki.”²⁷

Kwa hiyo mahujaji hawawi katika ngazi moja na hawawi katika thawabu wanazopata. Kwa sababu wako katika wao ambao wanakithirisha kumdhukuru Allaah (‘Azza wa Jall), wako wanaofanya hivo kati na kati, wako wanaofanya hivo kidogo, wako wanaoghalika na wenye kupuuza. Msaada ni wenye kuombwa kutoka kwa Allaah.

Inapasa kwa mahujaji kuchunga wakati wao katika hajj zao na kupuria kumdhukuru Allaah (Subhaanahu wa Ta’ala) kwa wingi, kusoma Qur-aan, kuleta Talbiyah, kusema “Subhaan Allaah”, “Alhamdulillaah”, kusoma vitabu vya kielimu na mfano wa hayo. Lengo ni kuzifanya nyingi na kubwa thawabu zao katika hajj zao ili waweze kufuzu thawabu tukufu.

²⁶ Ahmad (15614), “al-Mu’jam al-Kabiyr” ya at-Twabaraaniy (20/186) nambari (407). Ni Hadith nzuri kwa sababu ina zenyekuitolea ushahidi.

²⁷ al-Waabili as-Swawayib, uk. 181.

05. Kuifanya imani kuwa na nguvu

Lengo la tano: Kuzidisha imani

Miongoni mwa malengo ya hajj ni kuifanya imani kuwa na nguvu. Ni jambo linalotambulika kwamba imani inazidi na inapungua. Uchaji Allaah unadhoofika. Imani inazidi kwa kumdhukuru Allaah, kumtii, kutubia Kwake na kuelekea Kwake (Tabarak wa Ta'ala) kwa uzuri. Vilevile inapungua kwa kughafilika, kufanya michezo, kwa kufanya maasi na madhambi. Hajj inachukuliwa ni sehemu kubwa ya kuzitengeneza nafsi, kuzitengeneza nyoyo na kuzidisha imani. Ndani yake kuna darsa ngapi nzuri na mawaidha yenyе kuathiri yanayozielekeza nyoyo kwa Allaah ('Azza wa Jall), kumfanya mtu akawa na shauku kubwa, woga mkubwa, matumaini makubwa, khofu kubwa na akatubu kwa wingi! Ni machozi mangapi ya kweli katika hajj yamemwagwa! Ni tawbah ngapi za kweli zimekubaliwa! Ni makosa mangapi yamesamehewa! Ni du'aa ngapi za unyenyekevu zimekubaliwa! Ni watu wangapi wanaoachwa huru kutokamana na Moto!

Uwanja na sababu za kuifanya imani kuwa na nguvu katika hajj ni nyingi na ziko aina mbalimbali. Hajj inafuta yaliyokuwa kabla yake. Hajj yenyе kukubaliwa haina malipo isipokuwa Pepo. Mwenye kuitekeleza bila maneno machafu wala kufanya kitendo cha ndoa, basi anatoka katika madhambi yake kama ile siku aliyozaliwa na mama yake. Hajj inafuta madhambi kama ambavyo kile chombo cha kufua chuma kinavyoondoa na kusafisha uchafu wa dhahabu na fedha. Yote hayo zimesihi Hadiyth kutoka kwa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam).

Ni mara ngapi hajj imekuwa ndio chanzo cha mabadiliko katika maisha ya watu wengi kutoka katika hali mbaya na kwenda katika hali nzuri, kutoka katika hali nzuri kwenda katika hali bora zaidi! Ushahidi juu ya haya na uhalisia wenyе kuyatia nguvu hauwezi kudhibitiwa.

Ni mahujaji wangapi wamechunga zile nyakati za kuitikiwa du'aa katika hajj na wakanyanya mikono yao kwa Mola wao hali ya kuwa ni wenyе kunyenyеkeea, kujidhalilisha, kutaraji fadhilah Zake kuu na wakaomba Azifanye upya imani zao katika mioyo yao na Awathabitishе juu yake, awaondoshee fitina zilizo dhahiri na zilizojificha, awatengenezee maisha ya dunia yao na Aakhirah yao, awapambe kwa pambo la imani na awafanye kuwa mionganoni mwa waongofu wenyе kuongoza! Allaah ('Azza wa Jall) hamwachi bure mja mwenye kumuomba na wala hamrudishi mja mwenye kumnong'oneza. Kwani Yeye ndiye kasema (Subhaanah):

وَإِذَا سَأَلْتَ عِبَادِي عَيْنِي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُحِبُّ دُعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَيَسْتَجِيبُوا لِي وَيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشَدُونَ

"Watakapokuuliza waja Wangu kuhusu Mimi, basi [wajuze kwamba] Mimi Niko karibu Naitikia du'aa ya muombaji anaponiomba. Hivyo basi waniiitkie Mimi na waniamini Mimi wapate kuongoka."²⁸

Imethibiti katika Hadiyth kutoka kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kwamba amesema:

"Mahujaji na wenyе kufanya 'Umrah ni wageni wa Allaah. Amewaita wakamuitikia. Wakamuomba akawapa."

Itafakari ile hali ya mahujaji ambao wameziacha nchi zao, familia zao, biashara zao, manufaa yao na wakabeba uzito wa kusafiri kisha alipofika katika Miyqaat akavua yale mavazi aliyozowea kuyavaa na akanyenyekea kwa Mola wake ambapo akavaa mavazi ya unyenyekevu; Izaar na Ridaa' na huku akakiacha wazi kichwa chake. Sambamba na hilo akatembelea kwa kujidhalilisha na kwa unyenyekevu kuelekea katika Nyumba ya Allaah kongwe akisema:

"Nimekuitikia, ee Allaah, nimekuitikia. Nimekuitikia, hauna Wewe mshirika, nimekuitikia. Hakika himdi zote, neema na ufalme ni Wako. Hauna mshirika Wewe."

Akiirudirudi mpaka atapofika katika Nyumba ya Allaah na akiirudirudi tena wakati wa kwenda huku na kule katika zile nembo za hajj. Haya yana athari kiasi gani katika maisha ya mwanaadamu inapokuja katika mwenendo wake na tabia yake na khaswakhaswa ikiwa anahisi maana hizi na akazihudhurisha kwenye moyo wake? Hapana shaka kwamba huu ni mlango mkubwa kabisa katika kuifanya imani kuwa na nguvu na kuzidi.

Ni zaidi kwa yule ambaye Allaah ('Azza wa Jall) amemkirimu kuhiji awe katika hajj yake ni mnyenyekevu kwa Mola wake na awe na hali ya udhalilikaji mbele Yake na huku akitarajia huruma na msamaha Wake na sambamba na hilo anaiogopa adhabu na hasira Zake. Awe ni mwenye kutubia juu ya kila dhambi iliyotendwa na mikono yake, kila dhambi iliywendewa na miguu yake, kukithirisha kumdhukuru Allaah, du'aa, msamaha na unyenyekevu. Lengo anatakiwa atoke katika hajj kwa mabadiliko mazuri na arudi nchini kwake na kwa familia yake akiwa na hali bora kabisa. Anatakiwa aanze ukurasa mpya katika maisha yake uliyopambwa na matendo mema na kuwa na msimamo kwa moyo wenye utulivu, nafsi na kifua vyenye kutubia hali ya kuwa ni mwenye kumuomba Allaah uthabiti juu ya imani na kusalimika kutokamana na fitina mbalimbali.

²⁸ 02:186

06. Kuingia ndani zaidi katika kuitikia wito wa Allaah

Lengo la sita: Kuingia ndani katika kuitikia wito wa Allaah

Miongoni mwa malengo kuu ya hajj ni kuingia ndani zaidi katika kuitikia wito wa Allaah (Tabarak wa Ta’ala), kutekeleza maamrisho Yake, kumtii na kujisalimisha na Shari’ah Yake. Haya ni malengo makubwa katika malengo ya hajj. Inatakikana kuzindukana nayo. Haya yanapata kudhilihiri katika mambo na nyanja mbalimbali katika hajj. Miongoni mwa mambo na nyanja hizo muhimu zaidi ni Talbiyah wanazokariri mahujaji mara mamia na zaidi ya hapo kwa mujibu wa uchangamfu wa hali ya kila mmoja. Katika Talbiyah neno “Labayk” linakariri mara nne. Ni neno la kuitikia. Kwa msemo mwingine ni kama vile mtu anasema “Mimi nimekuitikia Wewe, ee Allaah, nimenyenyeka ma nimejisalimisha na amri na Shari’ah Yako. Umeniita kuja kuhiji Nyumba Yako ambapo nikasema “Nimekuitikia Wewe, ee Allaah, nimekuitikia Wewe.” Allaah (‘Azza wa Jall) amesema:

وَأَذْنَ في النَّاسِ بِالْحُجَّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتُينَ مِنْ كُلِّ فَجَّ عَمِيقٍ

“Tangaza kwa watu hajj watakuufikia kwa kutembea kwa miguu na juu ya kila ngamia aliyecondsa watakuja kutoka katika kila njia pana za milima zilioko mbali kabisa.”²⁹

Matokeo yake watu wa imani wakaja na majibu wakimuitikia Mwingi wa rehema hali ya kusema:

“Tumekuitikia Wewe, ee Allaah, tumekuitikia Wewe.”

Bi maana sisi ni wenye kukuitikia Wewe, ee Allaah, wenye kujisalimisha na maamrisho Yako na wenye kunyenyeka yale Uliyotuitia. Kukariri kwa neno “Labayk” ni kwa ajili ya kusisitiza kule kuitika. Pale unaposema:

“Nimekuitikia Wewe, ee Allaah, nimekuitikia Wewe.”

maana yake nimekubali ukweli wa kukubali, nimenyenyeka ukweli wa kunyenyeka, nimejisalimisha ukweli wa kujisalimisha.

Ni jambo limewekwa katika Shari’ah kwa yule mwenye kufanya Talbiyah kunyanya sauti yake katika Talbiyah hiyo. Imekuja katika Hadiyth kutoka kwa Mtume wetu (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) ambaye amesema:

²⁹ 22:27

"Jibriyl amenijia mimi na akasema: "Ee Muhammad! Waamrishe Maswahabah zako wazinyanyue sauti zao kwa ajili ya Talbiyah. Kwani ni katika nembo za hajj"³⁰

Imekuja vilevile kutoka kwake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kwamba aliulizwa: "Hajj ni ipi?" Akasema: "al-'Ajj" wath-Thajj".³¹

al-'Ajj ni kunyanya sauti wakati wa kuleta Talbiyah.

Kunyanya sauti kwa Talbiyah ni jambo lina maana kubwa na athari tukufu kwa mja juu ya kuhakikisha Kwake kuitikia na kujisalimisha na maamrisha ya Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala). Imekuja katika Hadiyth iliopokelewa na at-Tirmidhiy kutoka kwa Sahl (Radhiya Allaahu 'anh) ya kwamba Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

"Hakuna muislamu yejote anayeleta Talbiyah isipokuwa huleta Talbiyah ambaye yuko kuumeni kwake au kushotoni kwake katika mawe, miti au udongo mpaka ikatike ardhi upande wa kulia na wa kushoto."³²

Pale unapoleta Talbiyah na kunyanya sauti yako kwa Talbiyah hiyo, basi mawe, miti na milima, kuliani kwako na kushotoni kwako, vinaleta Talbiyah kwa Talbiyah yako. Sisi mahuhaji, ijapokuwa hatusikii Talbiyah ya mawe, miti na milima, lakini hata hivyo tuko na yakini juu ya hayo. Kwani ambaye ametukhabarisha juu ya hayo ni yule mkweli mno na mwenye kusadikishwa ambaye hazungumzi kwa matamanio yake – swalah na salaam zimwendee yeye. Miiongoni mwa ushahidi juu ya hayo katika Qur-aan ni maneno ya Allaah ('Azza wa Jall):

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ ﴿٤﴾ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنَّ لَا تَمْفَهُونَ تَسْبِحُهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا عَفُورًا

"Zinamsabihi mbingu saba na ardhi na vilivyomo ndani yake; hakuna kitu chochote isipokuwa kinamtukuza kwa himdi Zake, lakini hamzielewi tasbihi zao. Hakika Yeye ni mvumilivu, Mwingi wa kusamehe."³³

يَا جِبَالُ أَوْيَيْ مَعْهُ وَالظَّيْرُ

³⁰ Ahmad (21678) na wengineo.

³¹ Ibn Maajah katika "Sunan" yake (2896).

³² at-Tirmidhiy katika "Jaami'ah" (828).

³³ 17:44

”Ee milima! Rejesheni kumtukuza [Allaah] pamoja naye na ndege pia.”³⁴

Talbiyah hii ambayo inakariri kukariri kwa wingi kupitia midomoni mwa mahujaji sio kukariri ambako hakuna maana yoyote na kurudirudi ambako hakuna faida yoyote nyuma yake. Hapana sivyo hivyo. Bali kukariri huku ni kwa ajili kuingie zaidi ndani ya moyo wako kumuitikia Allaah (’Azza wa Jall) na kutekeleza kwako maamrisho Yake. Isiwe tu Makkah na katika kwenda kwako huku na kule katika nembo za hajj. Bali iwe hivo katika maisha yako yote. Allaah amekuita uje kufanya hajj ambapo ukasema “Nimekuitikia, ee Allaah, nimekuitikia”. Ewe ambaye Allaah amekuamrisha kufanya hajj ambapo ukaitikia wito ukaja ukikusudia Nyumba ya Allaah ya kale hali ya kuwa ni mwenye kutaraji rehema Zake na kuogopa adhabu Zake, ni upi msimamo wako kunako maamrisho mengine yaliyobaki? Ni upi msimamo wako juu ya swalah ambayo ndio nguzo ya dini na ndio nguzo kuu baada ya shahaadah mbili? Ni upi msimamo wako juu ya swawm? Ni upi msimamo wako juu ya zakaah? Ni upi msimamo wako katika kujitenga mbali na makatazo na kuachana na makatazo? Ikiwa wewe ni mwenye kuyatekeleza basi mshukuru Allaah na umuombe akuzidishie. Na ikiwa ni mwenye kuzembea na mwenye kuyapoteza, basi ihesabu nafsi yako kabla hujafanyiwa hesabu siku ya Tulioahidiwa.

Umeitwa katika swalah ambayo ndio muhimu na kubwa zaidi kuliko hajj. Umeitwa katika swawm ambayo ndio ndio muhimu na kubwa zaidi kuliko hajj. Umeitwa katika faradhi zengine kwa jumla na kujiepusha na ya haramu - ni upi msimako wako, ewe mwenye kuleta Talbiyah, ewe mwenye kukariri neno la ‘Talbiyah’ katika Nyumba ya Allaah na katika kwenda kwako huku na kule kati ya nguzo pamoja na maamrisho ya Allaah na faradhi za Uislamu? Hivi kweli inamstahikia muislamu kunyanya sauti yake kwa Talbiyah katika hajj kisha anapoitwa katika swalah haitikii wito? Anapoitwa katika kufunga haitikii wito? Anapoitwa ili kujitenga mbali na mambo ya haramu na madhambi haitikii wito?

Kwa ajili hii tunatakiwa kuhisi ya kwamba Talbiyah na matendo mengine ya hajj yanafanya kuingia kwa undani zaidi katika kule kumuitikia Allaah na kujisalimisha na maamrisho Yake (Subhaanahu wa Ta’ala). Wangapi katika watu ambaa Allaah (Subhaanahu wa Ta’ala) amewakirimu wakafaidika na hajj zao na wakarudi katika miji yao wakiwa na hali bora zaidi hali ya kuwa ni wenye kuchunga maamrisho, kujiepusha mbali na makatazo, kuhakikisha uchaji Allaah (’Azza wa Jall). Kwa ajili hii imekuja katikati ya Aayah ya hajj maneno Yake (Subhaanahu wa Ta’ala):

وَنَرُوُا فِيْ أَنَّ خَيْرَ الرَّادِ التَّقْوَى

³⁴ 34:10

“Chukueni masurufu. Hakika bora ya masurufu ni kumcha Allaah.”³⁵

³⁵ 02:197

07. Kushuhudia manufaa ya hajj

Lengo la saba: Kushuhudia manufaa makubwa ya hajj

Miongoni mwa malengo makubwa ya hajj ni kushuhudia manufaa makubwa ya hajj, mawaidha yenyeye kuathiri na darsa mbalimbali. Allaah (Ta'ala) amesema:

وَأَذْنَّ فِي النَّاسِ بِالْحُجَّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٍ يُأْتِينَ مِنْ كُلِّ فِيْقٍ عَمِيقٍ لَّيَسْهَدُوا مَنَافِعَهُمْ

“Tangaza kwa watu hajj watakufikia kwa kutembea kwa miguu na juu ya kila ngamia aliyekonda watakuja kutoka katika kila njia pana za milima zilioko mbali kabisa. Ili wapate kushuhudia manufaa yao.”³⁶

Manufaa na faida za hajj hayawezi kudhibitiwa. Mazingatio na masomo yake hayawezi kudhibitiwa na kuhesabiwa. Maneno Yake (Ta'ala):

لَيَسْهَدُوا مَنَافِعَهُمْ

“Ili wapate kushuhudia manufaa yao.”

yanaonyesha kuwa ni mengi na yamekusanya manufaa aina mbalimbali. Kushuhudia manufaa haya ni jambo lenye kulengwa katika hajj. Kwa sababu “Laam” iliokuja katika maneno Yake:

لَيَسْهَدُوا مَنَافِعَهُمْ

“Ili wapate kushuhudia manufaa yao.”

ni “Laam” yenyeye kuonyesha sababu. Imefungamana na maneno Yake:

وَأَذْنَّ فِي النَّاسِ بِالْحُجَّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٍ

“Tangaza kwa watu hajj watakufikia kwa kutembea kwa miguu na juu ya kila ngamia aliyekonda...”

³⁶ 22:27-28

Bi maana ukiwatangazia kuhiji basi watakujia hali ya kutembea kwa miguu na wengine wakiwa wamepanda vipando kwa ajili ya kushuhudia na wajionee wenyewe manufaa ya hajj. Makusudio ya kujionea wenyewe ni wayapate na wanufaika kwayo.

Kujengea juu ya haya inatakiwa kwa wale wote waliowafikishwa na Allaah ('Azza wa Jall) juu ya neema hii na wakasahilishiwa kutekeleza 'ibaadah hii wawe ni wenyewe pupa kwelikweli ya kupata manufaa ya hajj, kunufaika na mawaidha na mazingatio yake. Ukiongeza juu ya ule ujira na thawabu nyingi atazopata, kusamehewa madhambi, kufutiwa makosa. Ni zaidi kwa yule mwenye kupata faida hii na akafuzu kwa ngawira hii arudi katika nchi yake akiwa na hali takasifu, nafsi safi na maisha mapya yaliyojawa na imani na kumcha Allaah hali ya kuwa ni mwenye kuamrishaa mema, mazuri, msimamo katika dini na kuhifadhi kumtii Allaah ('Azza wa Jall).

08. Kukumbuka hali za Mitume

Lengo la nane: Kukumbuka hali za Mitume

Miongoni mwa malengo makubwa ya hajj ni kukumbuka hali za Manabii na historia za Mitume wa Allaah – swalah na salaam ziwe juu yao wote. Hajj imejaa visimamo, nembo na alama mbalimbali kuu ambazo zinamkumbusha muumini juu ya Mitume wa Allaah. Ardhi hii ambayo Allaah ametukirimu na tunatoka sehemu moja ya 'ibaadah kwenda sehemu nyingine, matendo haya ya 'ibaadah kutoka sehemu moja kwenda kwenye mengine, waliwahi kuyakanyaga kabla yetu Mitume na Manabii wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhim wa sallam). Amesema (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

"Mitume sabini waliswali katika msikiti wa Khayf."³⁷

Walikuja katika ardhi hii iliyobarikiwa viumbe watakasifu zaidi wa Allaah kabla ya wewe kuja katika matendo mema haya. Unatakiwa kuyahisi haya, kuingie ndani zaidi moyoni mwako kule kufungamana kwako na Mitume wa Allaah, ufuate mfumo wao na ufuate nyayo zao. Allaah ('Azza wa Jall) amesema:

أَوْلَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فِيهِمَا هُمْ أَفْتَدُونَ

"Hao ndio ambao Allaah amewaongoza, basi fuata mwongozo wao."³⁸

Kumbukumbu hizi kuu zinakujia wewe katika matendo yote ya hajj:

1- Unapokuja katika Nyumba ya Allaah basi unatakiwa kukumbuka kwamba yule aliyeijenga Nyumba ni kipenzi wa Allaah Ibraahiyim na Ismaa'iyil (Swalla Allaahu 'alayhimaa wa sallam):

رَبِّ إِنَّمَا يَنْهَا عَنِ الْفَوَاعِدِ مِنَ الْبَيْتِ وَإِنَّمَا يَعْلَمُ رَبَّنَا تَقْبَلَ مِنَ

"Pindi aliponyanya Ibraahiyim na Ismaa'iyil msingi wa Nyumba: "Ee Mola wetu! Tutakabalie! Hakika Wewe ni Mwenye kusikia, Mjuzi wa yote."³⁹

³⁷ al-Haakim katika "al-Mustadrak" (4228), at-Twabaraaniy katika "al-Mu'jam al-Kabiyr" (12283).

³⁸ 06:90

³⁹ 02:127

2- Utapomaliza kufanya Twawaaf basi pafanye pale mahali pa kusimama Ibraahiyim (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kuwa ni mahali pa kuswali. Allaah ('Azza wa Jall) amesema:

وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامٍ إِبْرَاهِيمَ مُصَلَّى

"Fanyeni mahali pa kusimama Ibraahiyim kuwa ni sehemu ya kuswalia."⁴⁰

3- Utapokunywa zamzam na ukafanya Sa'y baina ya Swafaa na Marwah, basi hayo yatakukumbusha kisa cha Haajar. Mwanamke huyo ambaye alikuwa ni muumini, mkweli na mwenye kumtegemea Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala) wakati ambapo Ibraahiyim ('alayhis-Salaam) alipokuja naye sehemu hii na baadaye akataka kwenda zake na kumwacha yeche na mtoto wake peke yao katika bonde lisilokuwa na mimea. Haajar akamwambia:

"Ni nani aliyekuamrisha uniache sehemu ambayo hakuna mnyama, mmea, mtu wa karibu wa kuzungumza naye, masurufu wala maji?" Akasema: "Mola wangu ndiye kaniamrisha." Haajar akasema: "Basi hatotuacha bure."

Mwanamke huyo muumini na ambaye anamtegemea Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala) akabaki peke yake sehemu hiyo. Baadaye alipohisi kiu sana na akachelea juu ya mtoto wake asije kufa, ndipo akapanda mlima wa Swafaa akitafuta maji na mara anaenda Marwah akitafuta maji halafu anarudi tena Swafaa. Anaposhuka chini kwenye mlima anatembea kwa haraka na kukaza mwendo. Ndipo Allaah akaidhinisha kutokeze chemchem ya maji ya zamzam na yakabaki tokea kipindi hicho kuwa ni maji yaliyobarikiwa. Amesema (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kuhusu maji ya zamzam:

"Hakika ni yenye baraka. Ni chakula chenye kushibisha na ni ponyo kwa maradhi."

"Maji ya zamzam ni kwa ile nia iliyonyewa."

Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alijimwagia kichwani mwake. Aliyabeba na kwenda nayo (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Hakika ni maji yenye baraka. Ulimwenguni kote hakuna maji mazuri, yenye manufaa na yenye baraka zaidi kama hayo.

Baada ya hapo ikawa kutembea (Sa'y) baina ya Swafaa na Marwah ni nembo miongoni mwa nembo za Allaah na moja katika matendo mema tangu hayo yafanywe na mwanamke

⁴⁰ 02:125

huyu muumini. Mpaka Mitume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhim wa sallam) walikuwa wakifanya Sa'y sehemu hiyo.

4- Utapoenda 'Arafah ipo Hadiyth ya kwamba (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alisema kuwaambia Maswahabah:

"Kuweni katika sehemu zenu za 'ibaadah. Kwani hakika mko katika urathi mionganoni mwa urathi wa baba yenu Ibraahiyim ('alayhis-Salaam)."

Mitume hawakurithisha dinari wala dirhamu. Walichorithisha ni dini ya Allaah. Amesema (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

"Du'aa bora ni du'aa ya siku ya 'Arafah. Bora niliyosema mimi na Mitume wengine kabla yangu ni 'hapana mungu wa haki isipokuwa Allaah, hali ya kuwa pekee hana mshirika, ufalme ni Wake Yeye na himdi zote ni Zake Yeye. Naye juu ya kila jambo ni muweza`."⁴¹

5- Utaporusha vijiwe basi hayo yanakukumbusha asili ya kurusha mawe. Ibn 'Abbaas (Radhiya Allaahu 'anhumaa) ameeleza kutoka kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kwamba amesema:

"Wakati Ibraahiyim, kipenzi wa hali ya juu wa Allaah, alipoenda zile sehemu za 'ibaadah katika hajj basi shaytaan akajidhihirisha kwake katika nguzo ya 'Aqabah. Akamtupia vijiwe saba mpaka akadidimia chini ardhini. Kisha akajidhihirisha kwake tena katika ile nguzo ya pili ambapo akamrushia vijiwe saba mpaka akadidimia chini ardhini. Halafu akajidhihirisha kwake tena katika ile nguzo ya tatu ambapo akamrushia vijiwe saba mpaka akadidimia chini ardhini."⁴²

Hiyo ikawa ni moja katika nembo kuu za hajj zinazofanywa na waumini katika hajj zao katika Nyumba ya Allaah ('Azza wa Jall) kwa ajili ya kusimamisha ukumbusho wa Allaah.

6- Katika kuchinja wanyama inakukumbusha kile kisa muhimu na cha ajabu wakati Ibraahiyim ('alayhis-Salaam) alipoota usingini kwamba anamchinja mwanaae Ismaa'iyl ('alayhis-Salaam). Akamtaka ushauri juu ya hilo:

قالَ يَا أَبْتَ افْعَلْ مَا تُؤْمِنُ سَتَجْدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ فَلَمَّا أَسْلَمَهَا وَتَلَّهُ لِلْجَبَّينِ

⁴¹ at-Tirmidhi katika "Jaamiyy" yake (3585). Ni nzuri kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "as-Swahiyah" (1503).

⁴² al-Haakim (1715) ambaye ameisahihisha na adh-Dhahabiy akaafikiana naye. Tazama ""Swahiyh-ut-Targhiyb wat-Tarhiyb" (1156) ya al-Albaaniy.

“Akasema: “Ee baba yangu! Fanya yale uliyoamrishwa. Utanikuta – Allaah akitaka – ni mionganini mwa wenye kusubiri.” Basi wote wawili walipojisalimisha na akamlaza kifudifudi juu ya kipaji.”⁴³

Akaenda na mtoto wake akiwa na kisu na akaweka kisu shingoni mwake kutaka kumchinja – yote hayo wanajisalimisha wote wawili na amri ya Allaah – ndipo Allaah akamkomboa kwa kumleta kondoo aliyenona.

Matendo yote haya yanakumbushia Mitume wa Allaah. Matokeo yake yule mwenye kuhiji anatoka katika hija yake akiwa na jumla nzuri na kumbukumbu nzuri zinazomfungamanisha na viumbe wakatasifu zaidi ambao ni Manabii na Mitume wa Allaah ambao ndio viumbe wema na wabora zaidi wa Allaah. Sambamba na hilo huku akihisi mienendo yao, mifumo yao pamoja na kulazimiana na matendo yao – swalah na salaam ziwaendee wote pamoja na wale watakaowafuata kwa wema.

Kwa ajili hii unatakiwa kumshukuru Allaah (‘Azza wa Jall) kukufanya kuwa ni katika warithi wa Mitume hali ya kuwa ni mwenye kufuata mfumo wao, kupita juu ya njia yao na kufuata nyayo zao. Hii ni fadhilah na neema ya Allaah kwako. Haya yanamfanya mja kuzidi kutilia umuhimu njia hii na kufuata mfumo huu na khaswakhaswa inapokuja katika Tawhiyd, ‘Aqiydah na kumtakasia nia Allaah (Subhaanahu wa Ta’ala). Mtume wetu (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam):

“Mitume ni kama ndugu kwa baba. Mama zao wako mbalimbali lakini baba yao ni mmoja.”⁴⁴

Bi maana ‘Aqiydah yao ni moja na Shari‘ah zao ni zenye kutofautiana.

Mja atilie umuhimu ‘Aqiydah hii iliyonyooka na sahihi. Atilie umuhimu vilevile Tawhiyd hii takasifu ambayo ndio mfumo wa Mitume na msingi wa ulinganizi wao.

⁴³ 37:102-103

⁴⁴ al-Bukhaariy (3443) na Muslim (2365).

09. Kulazimiana na Sunnah

Lengo la tisa: Kuingia ndani zaidi katika kumfuata Mtume

Miongoni mwa malengo makuu ya hajj ni kuingia ndani zaidi katika kumfuata Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Kwa ajili hii ndio maana utamuona yule mwenye kuhiji anatilia pupa kwelikweli kila kitendo chake kiwe ni chenye kuafikiana na Sunnah. Utamuona vilevile yule mwenye kuhiji anawauliza wanachuoni mara nyingi "Kuna ubaya nikifanya kitu fulani? Je, kitendo changu ni cha sawa? Je, ni chenye kuafikiana na Sunnah?" Utamuona yule mwenye kuhiji anatilia pupa kwelikweli kitendo chake kiwe ni chenye kuafikiana na Sunnah. Sote tunajua maneno ya Mtume wetu (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) katika Hadiyth ya Jaabir (Radhiya Allaahu 'anh) katika "as-Swahiyh" ya Muslim:

"Chukueni kutoka kwangu 'ibaadah zenu za hajj!"⁴⁵

Aliyasema hayo (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) katika hajj yake.

Utamuona yule mwenye kuhiji inapokuja katika maamrisho basi anatilia umuhimu kwelikweli kuyafanya na kuyatekeleza kikamilifu. Inapokuja katika makatazo basi anatilia umuhimu kwelikweli kuyaacha na kujiepusha nayo. Utamuona anauliza kwa umakini na anachunga kikweli matendo yake yawe ni yenye kuafikiana na mwongozo wa Mtume mtukufu (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam).

Tazama yale maneno matukufu yaliyosemwa na 'Umar bin al-Khattwaab (Radhiya Allaahu 'anh) wakati alipolibusu jiwe:

"Ninaapa kwa Allaah kwamba hakika mimi najua kuwa wewe ni jiwe; hudhuru na wala hunufaishi. Lau nisingelimuona Mtume wa (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akikubusu basi nami nisingekubusu."⁴⁶

Ya'laa bin Umayyah (Radhiya Allaahu 'anh) amesimulia:

"Nilifanya Twawaaf pamoja na 'Umar bin al-Khattwaab (Radhiya Allaahu 'anh). Nilipofika kwenye kona inayotazamana na mlango ilio baada ya mlango, nilimshika mkono wake ili aiguse. Akasema: "Una nini wewe?" Nikasema: "Si ulisalimie?" Akasema; "Wewe hukufanya Twawaaf na Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam)?"

⁴⁵ (1297).

⁴⁶ al-Bukhaariy (1597) na Muslim (1270).

Nikasema: "Ndio." Akasema: "Ulimuona akizigusa nguzo mbili hizi za magharibi?" Nikasema: "Hapana." Ndipo akasema: "Kwani wewe huna kiigizo chema kwa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam)" Nikasema: "Ndio." Akasema: "Basi nenda!"⁴⁷

Bi maana hatufanyi kitu chochote katika matendo isipokuwa kile chenye kuafikiana na Sunnah za Mtume (Swall Allaahu 'alayhi wa sallam).

Kujengea juu ya haya mionganini mwa malengo makubwa na faida tukufu ambazo anafaidika nazo muislamu katika hajj yake ni yeye apupie katika maisha yake yote 'ibaadah zake zote ziwe ni zenyne kuafikiana na Shari'ah ya Allaah ('Azza wa Jall) na aisemeze nafsi yake 'kama jinsi mimi katika hajj nilikuwa nikichunga, nikiulizia, nikichunga jambo la kuafikiana na mwongozo wa Mtume (Swall Allaahu 'alayhi wa sallam), basi nitakuwa vivyo hivyo katika utiifu na 'ibaadah zangu zote'. Hivyo achunge Sunnah katika swalah yake, swawm yake na katika kila 'ibaadah ambayo anajikurubisha kwayo kwa Allaah. Atahadhari kwelikweli kutokamana na matamanio na Bid'ah ambazo Allaah hakuteremsha hoja yoyote juu yake.

Huenda mtu akakulia katika jamii ambazo Bid'ah zimekuwa nyingi na watu wamezizowea. Lakini ni lazima kwake kufaidika na hajj yake. Kama ambavo katika hajj yake alikuwa akitahadhari kutokamana na Bid'ah na akipupia Sunnah, basi pia kadhalika apupie juu ya hilo katika 'ibaadah zake zote. Matokeo yake ile hajj yake iwe itampa matunda ya kulazimiana na mwongozo wa Mtume mtukufu, kuafikiana na mfumo wake (Swall Allaahu 'alayhi wa sallam) na kutahadhari kutokamana na Bid'ah kwa aina zake mbalimbali.

⁴⁷ "Musnad" ya Imaam Ahmad (313).

10. Kuwakhalifu washirikina

Lengo la kumi: Kuwakhalifu washirikina

Miongoni mwa malengo ya hajj ni kwenda kinyume na washirikina katika matendo yao, upotevu wao, ujinga wao na batili yao isiyokuwa na kiwango wala isiyohesabika. Kwa ajili hiyo ndio maana tunamuona Mtume wetu (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) aliwakhalifu washirikina katika matendo yao ya hajj. Walikuwa wakihiji, wakifanya Talbiyah, wakisimama 'Arafah na wakisimama Muzdalifah. Lakini pamoja na yote haya walikuwa katika upotevu wa upofu na ujinga mkubwa kabisa. Talbiyah yao ilikuwa imejengwa juu ya shirki na kumfanyia Allaah washirika. Mmoja katika wao alikuwa anasema katika Talbiyah yake:

“Nimekuitikia, ee Allaah, nimekuitikia, huna mshirika Wewe, isipokuwa mshirika Wako ambaye unammiliki na anavyomiliki.”

Wanachanganya katika Talbiyah kumshirikisha Allaah ('Azza wa Jall) na kumfanyia washirika. Hii ndio maana ya maneno ya Allaah pale alipobainisha hali yao:

مَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ

“Wengi kati yao hawamuamini Allaah isipokuwa wao ni wenye kufanya shirki.”⁴⁸

فَلَا يَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

”Hivyo basi msimfanyie Allaah washirika na hali ya kuwa nyinyi mnajua.”⁴⁹

Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akatangaza Tawhiyd. Washirikina katika hajj yao walikuwa wakitoka 'Arafah kabla ya kutua kwa jua. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akajitofautisha nao na akafanya kutoka 'Arafah ni baada ya kuzama kwa jua. Walikuwa pia wanatoka Muzdalifah baada ya jua kutua. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akajitofautisha nao na akatoka hapo baada ya jua kupiga wekundu na kabla ya jua kuchomoza. Yote haya kwa ajili (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kuwakhalifu washirikina. Walikuwa hawaoni kufaa kufanya 'Umrah katika miezi ya hajj. Bali

⁴⁸ 12:106

⁴⁹ 02:22

wakichukulia kufanya hivo katika miezi hiyo ni katika uovu mkubwa. Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) akaenda kinyume nao na 'Umrah zake zote akazifanya katika miezi ya hajj. Vivyo hivyo matendo na 'ibaadah zengine za hajj zinazofanywa na muislamu zinapaswa kusalimika kutokamana na upotevu wa watu wa kipindi cha ukafiri na upumbavu wa watu wa batili. Pindi Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) alipowakhutubia watu katika hajj alisema katika Khutbah yake:

"Kila jambo katika mambo ya kipindi cha kikafiri nimeyaweka chini ya miguu yangu na kuyakanyaga. Damu za kipindi cha kikafiri imekwisha. Damu ya kwanza ninayoiangusha katika damu zetu ni damu ya Ibn Rabiy'ah bin al-Haarith. Alikuwa amepelekwa kwa Banuu Sa'd anyonyeshwe ambapo Hudhayl akamuua. Ribaa ya kipindi cha kikafiri imekwisha. Ribaa ya kwanza ninayoiangusha ni ribaa yetu ambayo ni ya 'Abbaas bin 'Abdil-Muttwalib. Zote naziangusha."⁵⁰

Katika haya ndani yake kuna ubainifu wa hali duni na ufisadi mkubwa waliokuwemo watu kabla ya kuja Uislamu katika 'ibaadah zao na matangamano yao. Damu ilikuwa ni yenyewe kumwagwa hovskyo, mali inakiukwa na heshima inavunjwa kutokana na ujinga na upotevu ulivyokuwa umefikia kilele. Kwa ajili hiyo wakapata hasira na ghadhabu za Allaah ('Azza wa Jall).

Kwa hivyo muislamu anatakiwa kufaidika na hajj yake kuhakikisha kuwakkhalifu maadui wa dini ya Allaah (Subhaanah), awe ni mwenye kujifakhari na dini yake na atahadhari kwelikweli kujifananisha na maadui wa Allaah. Anatakiwa kutambua nafasi ya neema hii. Achunge nafasi ilionayo hali ya kuitengeneza nafsi yake mwenyewe na kuitengeneza jamii. Sambamba na hilo awe ni mwenye kufuata mienendo na njia ya Uisamu ilionyooka. Vilevile atahadhari kwelikweli kutokamana na matendo ya kipindi cha kikafiri, upumbavu wake na upotevu wake. Yote haya ili aweze kupata radhi na rehema za Allaah. Yote haya ili aweze kusalimika na hasira na ghadhabu za Allaah. Imethibiti katika Hadiyth ya kwamba Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

"Watu wanaochukiwa zaidi na Allaah ni aina tatu; mwenye kufanya uovu katika Haram, mwenye kutaka [kuingiza] katika Uislamu mwenendo wa kipindi cha kikafiri na mwenye kutaka kuimwaga damu ya mtu pasi na haki."⁵¹

⁵⁰ Muslim (1218).

⁵¹ al-Bukhaariy (6882) kupitia kwa 'Abdullaah bin 'Abbaas (Radhiya Allaahu 'anhuma).

Hakika katika msiba na balaa kubwa ni kwamba utaona kwa watu wengi wameichukulia wepesi dini yao. Hayo yatapata kudhihiri kwao pindi wanapozungumza na makafiri na kujifananisha nao. Amesema (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam):

"Mtifuata nyayo za wale waliokuwa kabla yenu; hatua kwa hatua, shibiri kwa shibiri, mpaka wakiingia shimo la mburukenge nanyi mtaingia."⁵²

Aliyasema hayo (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) hali ya kuutahadharisha Ummah wake wasije kufuata kipindi cha kikafiri na kufuata mienendo ya makafiri na washirikina.

Shimo la mburukenge liko tofauti na mashimo ya wanyama wengine wanaotambaa kwa njia ya kwamba kule shimonii kuna konakona kiasi cha kwamba mtu akitaka kumkamata basi hawezi kumpata kutokana na namna lilivyopindapinda sana. Hii maana yake ni kwamba iwapo makafiri watafanya matendo yaliyopinda kabisa, basi watapatikana katika waislamu ambao watawaiga. Hapa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) anaelezea juu ya jambo la makadirio na mipango ya kilimwengu iliopangwa na Allaah kwamba litatokea na wakati huohuo ndani yake mna matahadharisho. Bali mtindo kama huu ni kutahadharisha kwa khatari zaidi. Anaelezea (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) kwamba litatokea kwa sababu Allaah amelipanga na kulikadiria. Ndani yake kuna matahadharisho kutokamana na kitendo hicho. Kwa hiyo muislamu atahadhari sana. Imekuja katika Hadiyth:

"Mwenye kujifananisha na watu basi ye ye ni katika wao."⁵³

Lililo la wajibu kwa kila muislamu aliyeisikia Hadiyth hii na ikaingia ndani ya moyo wake atahadhari kwelikweli kuwaigiza makafiri na kujifananisha na maadui wa Allaah (Tabarak wa Ta'ala). Jambo hilo linatiliwa mkazo zaidi khaswa katika wakati kama huu ambapo watu wamefunguka zaidi katika kuiga desturi za makafiri na kufuata matendo yao kwa kiasi kikubwa kabisa. Majumba ya waislamu yamekuwa yanafikiwa na tamaduni za makafiri – bali upumbavu wao – ndani kabisa ya majumba yao kupitia channeli hizi za TV, intaneti na magazeti mabaya. Matokeo yake fikira zinabadilika, akili zinaharibika na dini inayumbishwa, tabia inaharibiwa na watu wanatumbukia katika aina mbalimbali ya kujifananisha na maadui wa dini ya Allaah. Khaswakhaswa katika safu ya vijana wengi wa Kiislamu, wakiume na wakike, yote haya kwa sababu ya ujingga na kujiweka mbali na dini ya Allaah (Tabarak wa Ta'ala). at-Twabariy amepokea katika "Tahdhiyb-ul-Aathaar" kutoka kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) ya kwamba amesema:

⁵² al-Bukhaariy (7320), Muslim (2669), Ahmad katika "al-Musnad" yake (8340) na tamko ni lake.

⁵³ Ahmad (5115).

“Zitawajia watu zama ambazo nyoyo zitakuwa za waajemi.”⁵⁴

Makusudio ya waajemi ni maadui wa dini ya Allaah katika mayahudi, manaswara na wengineo katika viongozi wa ukafiri na upotevu. Zitawajia watu zama ambazo nyoyo zitakuwa za waajemi kwa sababu ya kutotaka kujifunza dini ya Allaah, ujingga mwingi, kipindi hicho nyoyo zitakuwa zimeelekea kujifananisha na makafiri, kuwafuata kichwa mchunga katika sherehe zao, desturi zao, mavazi yao na mambo yao mengine. Hii ni hali mbovu ambayo muislamu anayejipendelea kheri juu ya nafsi yake anatakiwa kujilinda na Allaah kutokamana na hali kama hii – Allaah atukinge sote kufuata njia ya wale walioghadhibikiwa na waliopotea.

⁵⁴ (201) kupitia kwa ‘Abdullaah bin ‘Umar (Radhiya Allaahu ‘anhuma). Tazama “as-Swahiyhah” (3357) ya al-Albaaniy.

11. Kukumbuka Aakhirah

Lengo la kumi na moja: Kukumbuka Aakhirah

Miongoni mwa malengo makubwa ya hajj ni kukumbuka Aakhirah na kukumbuka kusimama mbele ya Allaah ('Azza wa Jall). Zingatia kitu cha kwanza anachoanza nacho muislamu katika matendo yake ya hajj wakati anapovua mapambo yake, mavazi yake na hali alioizowea. Kila mwenye kuhiji amezowea katika nchi yake kuva vazi la aina fulani. Utawaona wote wanapofika katika Miyqaat wanavua nguo zao zilizoshonewa, wanaoga na wanajitia manukato. Kisha wote hao wanavaa Izaar na Ridaa' nyeupe na safi. Izaar ambayo anaizungusha katika nusu ya sehemu ya mwili wake kwa chini. Ridaa' anaiweka katika mabega yake. Namna hii ya unyenyekevu na sifa hii ambayo inawasawazisha wote; tajiri na masikini, raisi na raia, kiongozi na yule mwenye kuongozwa, mdogo na mkubwa, wote wanakuwa sawa katika hayo.

Muonekano huu ambao unawasawazisha wote pindi wanapokuwa ni wenye kuelekea katika Nyumba ya Allaah ndivo watavokuwa sawa wakati watapoyaacha maisha haya. Hamuwaoni wale wanaokufa huenda na nini kutoka katika dunia hii? Huingia ndani ya kaburi akiwa na kitu gani? Hakuna anachoingia nacho ndani ya kaburi isipokuwa ni vipande vya vitambara viliyyozungushwa katika mwili wake, akaswaliwa baada ya kuoshwa kisha akaingizwa ndani ya kaburi lake. Kwa ajili hii amesema (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam:

"Watafuliwa watu siku ya Qiyaamah wakiwa uchi, peku, pasi na kutahiriwa na wakiwa hawana chochote." Tukauliza: "Nini maana ya Buhmaa?" Akasema: "Watakuwa hawana chochote."⁵⁵

Hakuna mashamba, biashara, mali, uongozi wala kitu kingine. Kwa hivyo vazi la Ihraam linamkumbusha mtu vazi la sanda.

Kusimama katika uwanja wa 'Arafah kunamkumbusha mtu kusimama mbele ya Allaah ('Azza wa Jall) siku ya Qiyaamah. Zingatia namna ambavyo viumbe wote ulimwenguni watakusanya katika uwanja mmoja na katika kipindi kimoja. Ni nani ambaye amewakusanya mkusanyo huu? Ni Mola wa walimwengu ambaye atawakusanya wa mwanzo na wa mwisho katika uwanja mmoja siku ya Qiyaamah. Atawakusanya wote, kuanzia wa mwanzo wao mpaka wa mwisho, aliyekufa kwa kuungua na moto, aliyeliwa na

⁵⁵ Ahmad katika "al-Musnad" (16042) na al-Haakim katika "al-Mustadrak" (3638).

wanyama na akatoka kwa yule mnyama akiwa ni kinyesi, aliyezikwa na akapotea chini ya udongo:

وَقُلُّوا إِذَا ضَلَّنَا فِي الْأَرْضِ إِنَّا لَنَفِي حَلْقٌ جَدِيدٌ

“Wakasema: “Je, tutakapopotea chini ya ardhi, je, hivi kweli sisi tutaumbwa katika umbo jipya tena?”⁵⁶

Wote hawa watakusanya na Mola wa walimwengu. Kusimama kwako ‘Arafah kunakukumbusha kusimama kwako mbele ya Allaah (Subhaanahu wa Ta’ala) siku ya Qiyaamah.

Imethibiti katika “al-Musnad” ya kwamba Mtume (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) alisema kuwaambia watu kabla ya kutua kwa jua ilihali amesimama ‘Arafah:

“Enyi watu! Hakika haikubakia katika dunia yenu isipokuwa ni mfano wa kile kilichobakia katika siku yenu hii.”⁵⁷

Mahujaji wanasimama katika kiwanja cha ‘Arafah. Kila mmoja katika wao anataraji kuachiwa huru na Moto katika siku kama hiyo. Amesema (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam):

“Hakuna siku ambayo Allaah humwacha mja huru na Moto kama siku ya ‘Arafah.”⁵⁸

Siku ambayo Allaah huwaacha huru watu wengi na Moto ni siku ya ‘Arafah. Kwa ajili hii inatakikana matumaini ya muislamu katika siku hii yaye ni yenye nguvu ili aachwe huru na Moto na atoke katika uwanja wa ‘Arafah na huku ameachwa huru na Moto. Ee Allaah! Tuache huru; sisí, baba zetu, kizazi chetu na wake zetu, kutokamana na Moto, ee Mola wa walimwengu.

Katika hajj kuna nembo kubwa za hajj na sehemu nyingi tukufu za kusimama zinazomkumbusha mtu kufufuliwa, malipo, hesabu na kusimama mbele ya Allaah (Subhaanah) siku ya Qiyaamah. Kwa ajili hii zingatia, ee mwenye kuhiji, Aayah za hajj katika Suurah “al-Baqarah” zimemalizika vipi? Amesema (Ta’ala):

⁵⁶ 32:10

⁵⁷ (6173).

⁵⁸ Muslim (1348).

فَمَنْ تَعْجَلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِلْهٌ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِلْهٌ عَلَيْهِ لِمَنْ أَنْتَى ﴿١٦﴾ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

“Atakayeharakisha kuondoka katika siku mbili, basi si dhambi juu yake; na mwenye kukawia pia si dhambi juu yake, kwa yule mwenye kuogopa. Mcheni Allaah na tambueni kwamba Kwake mtakusanywa.”⁵⁹

Hili ni jambo unalotakiwa kulichukua na kwenda nalo unapomaliza hajj yako na urudi katika mji wako ukiwa nalo:

وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

“Mcheni Allaah na tambueni kwamba Kwake mtakusanywa.”

Kwa sababu hajj inakukumbusha kufufuliwa, malipo na hesabu. Kwa hivyo, ewe ambaye umehiji Nyumba ya Allaah, mche Allaah! Kumbuka kuwa utafufuliwa mbele ya Allaah na kwamba Allaah atakufanyia hesabu na kukulipa kwa yale uliyotanguliza katika maisha haya.

Tambua kuwa maisha haya ya dunia ni yenyе kutupa mgongo na kwamba Aakhirah ndio yenyе kutukabali na kwamba kila mmoja katika wao ana wana. ‘Aliy (Radhiya Allaahu ‘anh) amesema:

“Kuweni katika wana wa Aakhirah na msiwe katika wana wa dunia. Hakika hii leo ni matendo na hakuna hesabu na kesho ni hesabu hakuna matendo.”

Mja akiwa na utambuzi, elimu na yakini hii ya kwamba atakusanywa na Allaah, basi elimu na yakini yake hii itakuwa ni yenyе kumsaidia katika kuyatengeneza matendo yake na kuijandaa kwa ajili ya siku hiyo. Allaah amesema katikati ya Aayah za hajj:

وَتَرَوُدُوا فِيْنَ حَيْرَ الرَّادِ التَّقْوَىٰ وَاتَّقُونَ يَا أُولَئِكَ الْمُبَارِكُونَ

“Chukueni masurufu. Hakika bora ya masurufu ni kumcha Allaah. Nicheni Mimi, enyi wenye akili.”⁶⁰

⁵⁹ 02:203

⁶⁰ 02:197

Yule ambaye yuko juu ya yakini ya kukusanywa, kulipwa na kufanyiwa hesabu basi yakini yake hii inakuwa ni yenyekumsaidia katika kuyatengeneza matendo yake:

قَالُوا إِنَّا كُنَّا فَيْلِمْ بِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ

“Watasema: “Hakika sisi tulikuwa hapo kabla kwenye familia zetu wenye kuogopa.”⁶¹

Bi maana tulikuwa na khofu ya kufufuliwa, kukusanywa, kulipwa na kusimama mbele ya Allaah. Khofu hii ndio imetufanya kumtii Allaah (Subhaanahu wa Ta’ala):

فَمَنِ اللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَاتَا عَذَابَ السَّعْدُومِ

“Basi Allaah akatuneemesha na akatuokoa na adhabu ya Moto unaobabua.”⁶²

Yule ambaye atapewa kitabu chake kwa mkono wa kuume atasema siku ya Qiyaamah:

إِنِّي ظَنَّتُ أَنِّي مُلَاقٍ حِسَابِهِ

“Hakika mimi nilikuwa na yakini kuwa hakiki mimi ni mwenye kukutana na hesabu yangu.”⁶³

Bi maana nilikuwa nikiamini na kuyakinisha kwamba kuna siku ya kufufuliwa, ya kufanyiwa hesabu na ya kukusanywa. Matokeo yake nikawa ni mwenye kujiandaa kwa ajili ya siku hiyo.

⁶¹ 52:26

⁶² 52:27

⁶³ 69:20

12. Kuhakikisha udugu wa Kiislamu

Lengo la kumi na mbili: Kuhakikisha udugu wa kidini

Miongoni mwa malengo makubwa ya hajj ni kuhakikisha udugu wa kidini na mafungamano ya kiimani. Undugu huu unadhihiri wakati wa hajj na kuwa wazi katika sura yake ilio nzuri na pambo lake lililo tukufu zaidi. Mahujaji hawa wanakusanyika katika uwanja wa 'Arafah na wanakusanyika katika Muzdalifah ambapo wote nguo yao ni moja, lengo lao ni moja, mwabudiwa Wao ni mmoja, matendo yao ni mamoja, Qiblah chao ni kimoja, wanayemfuata ni mtu mmoja ambaye ni Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Wanashirikiana katika matarajio na maumivu. Matarajio yao ni mamoja. Maumivu yao ni mamoja. Hamu yao ni zenye kushirikiana. Wamekusanyika katika mkusanyiko mkubwa wa Kiislamu ambao unaonyesha mafungamano ya kiimani na udugu wa kidini. Utamuona mmoja ni mwekundu. Mwingine ni mweusi. Mmoja ni mwarabu. Mwingine si mwarabu. Wote hao kilichowakusanya ni dini ya Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala). Hakuna tofauti kati ya wote hao isipokuwa kwa kumcha Allaah ('Azza wa Jall). Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala) amesema:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّنْ دُرْجَاتٍ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِيلَ لِتَعَارَفُو ۝ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَانُكُمْ ۝ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَبِيرٌ

"Enyi watu! Hakika Sisi tumekuumbeni kutokana na mwanamme na mwanamke na tukakufanyeni kuwa mataifa na makabila ili mtambuane. Hakika aliye mbora zaidi miongoni mwenu mbele ya Allaah ni yule mwenye taqwa zaidi kati yenu. Hakika Allaah ni Mjuzi, Mwenye khabari zote."⁶⁴

Amesema (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) katika hajj ya kuaga:

"Enyi watu! Tanabahini! Hakika Mola wenu ni mmoja. Baba yenu ni mmoja. Hakuna fadhilah kwa mwarabu juu ya asiyekuwa mwarabu, asiyekuwa mwarabu juu ya mwarabu, wala mwekundu juu ya mweusi wala mwekundu isipokuwa kwa kumcha Allaah. Je, nimefikisha?" Wakasema: "Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amefikisha."⁶⁵

Hajj ni mafungamano makubwa ambayo yanawakusanya watu wa imani katika umoja, kupendana, kusaidiana katika wema na uchaji, kutekeleza maamrisho ya Allaah ('Azza wa

⁶⁴ 49:13

⁶⁵ Imaam Ahmad katika "al-Musnad" (23489).

Jall) na kuwaangalia mafukara. Yatazame hayo kuitia zile zawadi na fidia/kafara zinazotolewa katika hajj wakati yule mwenye kuhiji anapofanya upungufu katika matendo ya hajj ambayo ni ya wajibu na akafanya makatazo katika makatazo ya hajj. Tazama namna ambavyo haya yanawanufaisha wale mafukara kiasi kikubwa na yakawafaidisha faida kubwa. Katika hajj udugu, kushikamana na kusaidiana katika wema na kumcha Allaah, ni mambo ambayo yanapata kuonekana.

Katika siku hii tukufu, siku ya 'Arafah, mahujaji wanasema "Laa ilaaha illa Allaah" kwa wingi. Ndio kitu bora kinachoweza kusemwa katika siku kama hii. Bali ndio neno bora zaidi kabisa na linalopendwa zaidi na Allaah. Imethibiti katika Hadiyth ya kwamba Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) amesema:

"Du'aa bora ni du'aa ya siku ya 'Arafah. Bora niliyosema mimi na Mitume wengine kabla yangu: "Hapana mungu wa haki isipokuwa Allaah, hali ya kuwa pekee hana mshirika. Ufalme ni Wake, himdi ni Zake Naye juu ya kila jambo ni muweza."

Katika haya kuna ishara kubwa inayoonyesha kwamba kukusanyika kwa waislamu hakukuwi isipokuwa juu ya Tawhiyd na kumfuata Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Kwani jambo hilo ndilo linalotokomeza matamanio, kuondosha uadui, chuki, kuzikutanisha nyoyo na kuleta umoja. Kila ambavyo watadhoofika katika kushikamana na neno hili ndivyo utavyodhoofika umoja na mshikamano wao kutegemea na udhaifu walonao.

Halafu huu msakunyiko mkubwa wa watu ambao rangi zao ni tofauti, ndimi zao ni tofauti, wanatoka nchi mbalimbali na wote wamekusanyika katika makusudio na lengo moja linapata kudhihiri kuitia neno hili wananolitamka na kulirudirudi. Kilichowakusanya ni Tawhiyd ya Allaah na kumuamini. Kilichowaunganisha ni kumnyenyekua Allaah na kudhalilika mbele Yake hali ya kuwa ni wenyewe shauku na woga, matarajio na khofu na kwa kupenda na kutumai. Kwa hivyo neno la Tawhiyd "Laa ilaaha illa Allaah" ndio mafungamano ya kikweli ambayo wamekusanyika juu yake waislamu. Wanapenda kwa ajili yake. Wanajenga uadui kwa ajili yake. Wanapenda na kubughudhi kwa ajili yake. Kwa ajili yake jamii ya Kiislamu imekuwa kama kiwiliwili kimoja na kama jengo lililosikana; upande mmoja unaupa nguvu upande mwengine.

Miongoni mwa malengo makubwa ya hajj ni kuyafanya mafungamano na uhusiano huu kuwa na nguvu. Mola anayeabudiwa ni mmoja. Qiblah kinachoelekewa ni kimoja. Mtume anayefuatwa ni mmoja. Vazi la Ihraam, nembo za hajj na matendo yake ni mamoja. Sehemu wanayokusanyika waislamu na wakati wake ni mmoja. Kauli mbiu ya kila mmoja ni "Nimekuitikia, ee Allaah, nimekuitikia" hali ya unyenyekevu na udhalilikaji. Hivi kweli

kuna mafungamano yenyenye nguvu kuliko haya? Hivi kweli kuna uhusiano wenye nguvu kuliko uhusiano huu?

Zinduka! Waislamu wanatakiwa kuyafahamu hayo. Wanatakiwa kumshukuru Allaah kwa muafikiano huu uliobarikiwa na mkarimu, mapenzi na udugu. Kila mmoja katika wao ajitahidi kufanya kile ambacho kinautia nguvu na kuukuza udugu huu. Sambamba na hilo wajiepushe na kila jambo linaloudhoofisha. Kila mmoja aweke kando mambo ya kasumba, ya uinchi, mambo ya kipindi cha kikafiri, Hizbiyyah na badala yake wakusanyike juu ya Tawhiyd na imani.

13. Kujipamba na tabia njema

Lengo la kumi na tatu: Kujipamba na tabia njema

Miongoni mwa malengo ya hajj ni kujipamba na tabia njema, adabu kamili, sifa nzuri na adabu kamilifu. Hajj ni masomo bora ya adabu na tabia ambayo muislamu analeleka juu ya tabia nzuri, matangamano mazuri, kujiweka mbali na maudhi, mijadala iliosemwa vibaya na magomvi:

فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثٌ وَلَا فُسْقٌ وَلَا حِدَالٌ فِي الْحَجَّ

“Atakayekusudia kuhiji, basi asifanye tendo la ndoa na madhambi wala mabishano katika hajj.”⁶⁶

“Ambaye atahiji kwa ajili ya Allaah na asizungumze maneno ya kipuuzi wala asifanye tendo la ndoa na wala asifanye madhambi, basi anarejea kama siku ambayo alimzaa mama yake.”

Alikuwa (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) akiwaambia watu katika hajj:

“Enyi watu! Utulivu. Utulivu.”⁶⁷

Alikuwa (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) akiwaambia ile sehemu ya kurusha vijiwe:

“Wasiwaue baadhi yenu wengine.”⁶⁸

Alikuwa (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) katika hajj ya kuaga:

“Nisikuelezeni kuhusu muumini? Ni yule ambaye watu wamesalimika na nafsi zao na mali zao. Muislamu ni yule ambaye anawasalimisha waislamu kutokamana na ulimi wake na mikono yake.”⁶⁹

Alisema (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) kumwambia ‘Umar bin al-Khattaab (Radhiya Allaahu ‘anh):

⁶⁶ 02:197

⁶⁷ Muslim (1218).

⁶⁸ Abu Daawuud katika “as-Sunan” (1966) na Ahmad katika “al-Musnad” (16087).

⁶⁹ Ahmad (23958).

"Ee 'Umar! Hakika wewe ni mtu mwenye nguvu. Usimuudhi dhaifu. Ukitaka kuligusa jiwe, kusipokuwa watu liguse. Vinginevyo lielekee na useme "Allaahu Akbar."⁷⁰

Yule mwenye nguvu asizitumie nguvu zake kwa kuwaudhi watu kwa sababu tu eti anataka kulibusu jiwe jeusi hata kama kule kulibusu kwake kutapelekea kuwaudhi wengine. Kwa sababu kitendo cha kulibusu jiwe kimependekezwa ilihali kuwaudhi watu ni jambo limeharamishwa.

Hajj inamlea muislamu juu ya kujipamba na tabia nzuri na pia kujipamba kuwa na subira, urafiki, upole, matangamano mazuri na kuishi vizuri na watu na khaswakhaswa pale atapohisi kuwa mahujaji ni wageni wa Allaah. Hivyo atawafanyia upole, kuwatendea wema na kuwafanyia upole katika kuamiliana nao. Hajj yake ndio itamlea juu ya hayo. Kila pale ambapo mwenye kuhiji atahisi malengo haya makubwa basi atarudi hali ya kuwa ni mwenye kusifika na adabu za Kiislamu na mwenye kujipamba na tabia tukufu za Shari'ah.

Yule mwenye kuhiji anatakiwa katika hajj kuchungana na zile nyakati za kupokelewa du'aa na amuombe Allaah amhidi katika tabia njema, kwani hakuna anayeongoza katika tabia njema isipokuwa Yeye. Vilevile amuombe amuondolee tabia mbaya, kwani hakuna anayeondoa tabia mbaya isipokuwa Yeye.

⁷⁰ Ahmad (190).

14. Kuhakikisha ukatikati

Lengo la kumi na nne: Kuhakikisha ukatikati

Miongoni mwa malengo ya hajj ni kuhakikisha ukati na kati ambao ndio pambo la dini hii na uzuri wa Shari'ah. Dini ya Allaah ('Azza wa Jall) ni dini ya kati na kati isiyokuwa ndani yake na kuchupa mipaka wala kuzembea. Allaah (Ta'ala) amesema:

كُذِّلِكَ جَعْلَنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا

“Ndivyo hivyo Tumekufanyeni ummah kati na kati na adilifu.”⁷¹

Bi maana mashahidi na waadilifu. Hakuna kupetuka mipaka wala uzembeaji. Uzuri wa mambo ni yale ya kati na kati yasiyokuwa na kuchupa mipaka wala kuzembea. Makusudio ya maneno Yake (Subhaanah):

أُمَّةً وَسَطًا

“... ummah kati na kati na adilifu.”

bi maana mashahidi na waadilifu. Hawapindi kutoka katika haki; si kwenda katika kuvuka mipaka, wala kwenda katika uzembeaji. Bali wanakuwa kati na kati. Hajj imeja visimamo vitukufu na mazingatio matukufu ambayo yanamwelekeza mtu katika umuhimu wa kuwa mka kati na kati na visimamo ambavyo vinafahamisha umuhimu wa ukati na kati. Miongoni mwa visimamo hivi katika mlango huu mkubwa ni kutazama uongofu wa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) na mwenendo wake katika kurusha vijiwe kwa mujibu wa yale yaliyothibiti kutoka kwake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Baada ya hapo mtu atazame hali za watu pamoja na kulinganisha mwenendo wake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Hakika hali zao hazitoki kati ya kuchupa mipaka na kuzembea – isipokuwa tu wale waliowafikishwa na Allaah, akawakirimu katika kulazimiana na Sunnah zake, kufuata mwongozo wake na nyayo zake (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam).

al-Bayhaqiy amepokea katika “as-Sunan” yake kupitia kwa Ibn 'Abbaas ambaye amesimulia:

⁷¹ 02:143

“al-Fadhl bin ‘Abbaas amesema: “Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) alinambia katika asubuhi ya siku ya Nahr: “Hebu niokotee vijiwe ambapo nikamuokotea vijiwe kiasi cha vijiwe vinavyotumika katika Khadhf.” Akasema: “[Mrushe] kwa mfano wa vijiwe hivi, [mrushe] kwa mfano wa vijiwe hivi. Tahadharini na kuchupa mipaka. Kwani hakika hakuna kilichowaangamiza wale waliokuwa kabla yenu isipokuwa ni kuchupa mipaka katika dini.”

Maneno yake (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam):

“Kwa mfano wa vijiwe hivi” bi maana vijiwe alivyookotewa ambavyo vimewekwa kipimo chake na Hadiyth hii. Tamko hili halikusudii kijiwe kidogo ambacho hakiingii katika Khadhf. Wala haihusu vilevile kiwango kikubwa ambacho ni jiwe. Kilichowekwa katika Shari‘ah ni kuwa kati na kati. Pamoja na kuwa jambo hili ameliweka wazi na kulibainisha sana, basi hakika ukiyaliganisha hayo na hali za baadhi ya waislamu ambao hawazijui Sunnah za Mtume (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) utaona kutoka kwao mambo ya ajabu katika mlango huu baina ya kuchupa mipaka na kuzembea, kuongeza na kupunguza. Haki iko kati na kati. Muislamu hatakiwi kupunguza katika Sunnah zake (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam), kama wanavofanya wenye kuzembea, na wala haongezi juu yake, kama wanavofanya wenye kuchupa mipaka na kupindukia. Bali anatakiwa kuwa mwadilifu na mkti na kati.

Maneno yake: “Tahadharini na kuchupa mipaka” ni yenye kuenea na yamekusanya aina zote za kuchupa mipaka katika I’tiqaad na matendo. Kwa sababu kinachozingatiwa ni kule kuenea kwa matamshi na si sababu ya matukio. Muislamu amekatazwa kuchupa mipaka katika hali zake zote na ameamrisha kufuata nyayo za Mtume mkarimu (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) na kufuata Sunnah zake katika hali zake zote.

Sura hii inayotudhibhirikia katika mahali hapa kwa mfano kama huu ulio wazi unatuwekea wazi ukati na kati wa dini katika mambo yote ya dini. Dini ya Allaah (Subhaanahu wa Ta’ala) iko kati na kati baina ya kuchupa mipaka na kuzembea. Hivyo muislamu anatoka katika hajj yake akiwa na faida kubwa na lengo tukufu alilolichuma katika hajj kwa njia ya kwamba matendo yake siku zote yanakuwa kati kwa kati; hayana kuchupa mipaka wala kuzembea.

Ukati na kati unakuwa kwa kule kwenda sambamba na Sunnah. Kwa hivyo atahadhari kwelikweli yule mwenye kuivuka Sunnah. Ni mamoja iwe kwa kuchupa mipaka au kwa kuzembea. Shaytaan ni mwenye kupupia sana kumwondosha mja wa Allaah muumini kutoka katika msitari na kumuweka mbali na njia ya Allaah iliyonyooka. Matokeo yake ima anamtupa katika kuchupa mipaka au katika uzembeaji. Shaytaan hajali ni kipi kati ya hayo mawili atamtupa ndani yake. Baadhi ya Salaf wamesema:

“Allaah hakuamrisha amri yoyote isipokuwa shaytwaan anakuwa na njia mbili; ima katika kuzembea na kupunguza au katika kuzidisha na kuvuka mipaka. Hajali ni lipi katika hayo atayompata.”

Shaytwaan amemkalia muislamu katika njia zake zote. Hachoki na wala hakati tamaa ya kumfanyia vitimbi na kumpoteza kwa kiasi cha uwezo wake kumuondoa kutoka katika njia iliyonyooka na uongofu wa wazi.

Kuwa kati na kati katika mambo yote na kujiweka mbali na kupetuka mipaka na kuzembea ndio mfumo barabara na njia iliyonyooka ambayo inatakiwa kufuatwa na waumini wote. Allaah ndivo alivyoamrisha katika Kitabu Chake. Mtume pia (Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam) ndivo alivyoamrisha. Ukiati na kati wa kweli ni mtu kufuata kile kiwango kilichowekwa na Allaah (Subhaanahu wa Ta’ala) kuwawekea waja Wake kwa njia ya kwamba kusiingizwe kile kisichokwu ndani yake na wala kisitolewe kile kinachotakiwa kuwa ndani yake. Kwa haya Allaah amewasifu waumini. Dini ya Allaah iko kati na kati baina ya yule mwenye kupetuka mipaka na mwenye kuzembea. Watu bora ni wale ambao wamejiondoa kutoka katika upungufu wa wale wazembeaji na wala hawakufuata nyayo za wale waliovuka mipaka. Kinyume chake wamefuata uongofu wa bwana wa Mitume, mbora wa Mola wa walimwengu na kiigizo cha watu wote; Muhammad bin ‘Abdillaah – swalah na salaam zimwendee yeeye, kizazi chake na Maswahabah zake wote.

15. Kuzihisi neema za Allaah

Lengo la kumi na tano: Kuzihisi neema za Allaah

Miongoni mwa malengo makubwa ya hajj ni kwamba inamlea muislamu kuweza kuzihisi neema za Allaah zilizo juu yake, kumuwafikisha yeye (Subhaanahu wa Ta'ala) kutekeleza utiifu na kumjaalia akawa muislamu, akamfanya akawa ni mwenye kuhiji, mwenye kuleta Talbiyah na akamjaalia akawa ni mwenye kumkumbuka na mwenye kumshukuru. Yote haya ni neema za Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala) na fadhilah Zake juu ya mja Wake. Lau isingelikuwa ni neema ya Allaah juu yake juu ya hajj basi aisngelihiji. Lau isingelikuwa ni neema ya Allaah juu yake kwa kumjaalia ni miongoni mwa waswaliji basi asingeliswali. Lau isingelikuwa ni neema ya Allaah juu yake kumfungulia kifua chake juu ya dini hii basi asingelikuwa ni katika watu wake:

أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ مِّنْ رَّبِّهِ

“Je, yule ambaye Allaah amemkunjulia kifua chake kwa Uislamu naye yuko juu ya nuru kutoka kwa Mola wake?”⁷²

Uongofu ni neema na fadhilah ya Allaah ambayo anampa yule amtakaye katika waja Wake - na Allaah ni Mwingi wa fadhilah.

Matendo ya hajj na nembo zake kuu zinamkumbusha mja juu ya jambo hili na zinamfanya kuweza kuhisi neema hii ya kiungu na zawadi ya kiuola. Hivyo anamshukuru Allaah kwa fadhilah Zake na anamshukuru Allaah vilevile kumjaalia kuwa ni mwenye kuhiji, mwenye kuleta Talbiyah, muislamu na kumuwafikisha juu ya kitendo hichi na kumwongoza kwacho. Tazama mtitiriko wa Aayah za hajj katika Suurah “al-Baqarah” maneno ya Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala):

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِّنْ رَّبِّكُمْ ۖ إِنَّمَا أَفَضُّمُمْ مِّنْ عَرَفَاتٍ فَادْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعُرِ الْحَرَامَ ۗ وَادْكُرُوهُ كَمَا هَذَا كُمْ وَإِنْ كُثُّمْ مِّنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الصَّالِّينَ

“Hapana dhambi kwenu kutafuta fadhilah toka kwa Mola wenu. Basi mtakapomiminika kutoka ‘Arafah, basi mtajeni Allaah katika al-Mash’ar al-Haraam na mdhukuruni Yeye

⁷² 39:22

kama alivyokuongozeni kwani hakika hapo kabla mlikuwa ni miongoni mwa waliopotea.”⁷³

Bi maana mdhukuruni Allaah hali ya kuwa ni wenyewe kuhisi neema ya Allaah juu yenu kwa kuwaongoza na kukuokoeni (Subhaanahu wa Ta’ala) kutoka katika upotevu. Lau isingelikuwa ni neema ya Allaah juu yenu basi msingeliongoka. Lau isingelikuwa Allaah kukuokoeni kutoka katika upotevu basi mgelikuwa katika wapotevu. Amesema (Ta’ala):

لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُؤْمَهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَتَأْلَمُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ ۝ كَذَلِكَ سَحَرَهَا لَكُمْ لِتُشْكِرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَأْتُمْ ۝ وَبَشِّرُ الْمُحْسِنِينَ

“Haimfikii Allaah nyama zake wala damu yake, lakini kinachomfikia ni uchaji kutoka kwenu. Hivyo ndivyo tulivyokufanyieni wepesi kwenu ili mpate kumtukuza Allaah kwa yale aliyokuongozeni na wabashirie wafanyao wema.”⁷⁴

Bi maana muadhimisheni na mtukuzeni. Kwa msemo mwagine kutokana na kule Yeye kukuongozeni. Hakika kweli anastahiki ukamilifu wa sifa, himdi na maadhimisho.

Miongoni mwa malengo ya hajj ambayo mtu anatakiwa kuyahudhurisha moyoni mwake ni kukumbuka neema ya Allaah juu yake kumuongoza katika hajj, swalah, swawm na dini nzima.

Haya ndio malengo muhimu na makubwa zaidi ya hajj. Ninamuomba Allaah (’Azza wa Jall) atuwafikishe sote katika elimu yenye manufaa, matendo mema, kuhakikisha malengo haya, atuzidishie ujuzi na maarifa katika dini na atuwafikishe katika yale ayapendayo na kuyaridhia...

Du’aa yetu ya mwisho ni: himdi zote ni za Allaah, Mola wa walimwengu. Swalah na salaam zimwendee mja na Mtume wake; Mtume wetu Muhammad, kizazi chake na Maswahabah wake wote⁷⁵.

⁷³ 02:198

⁷⁴ 22:37

⁷⁵ Asili ya kijitabu hiki ni muhadhara nilioutoa katika msikiti wa al-Khayf huko Minaa baada ya swalah ya Maghrib siku ya Tarwiyah mwaka wa 1430. Umeandikwa kutoka katika kanda na ukatolewa. Nimefanya baadhi ya marekebisho kwa kuondosha na kuongeza baadhi ya vitu. Nilipendelea ubaki katika usulubu wake wa muhadhara kama ulivyokuwa.